

MENIGHETENS CARITAS

Organisert diakoni i menigheten
Alle er kalt til tjeneste

caritas

Innholdsfortegnelse

1. Om diakoni
2. Om sosiallæren
3. Caritas i menigheten - Menighetens Caritas
4. Diakonale aktiviteter – ideer
5. Om å være frivillig
6. Caritas Norges rolle
7. Menigheten i solidaritet med verdens fattige
8. Nyttige steder å søke mer informasjon

Innledning

Med heftet *Menighetens Caritas* ønsker vi å fremme diakoni og menneskets ukrenkelige verdighet. Vårt håp er at det vil fungere som et nyttig hjelpemiddel for menigheter som vil videreutvikle sitt diakonale engasjement. Heftet er blitt til i en prosess med innspill fra menighetene og andre organisasjoner som driver liknende aktiviteter og er blitt oppdatert på bakgrunn av ideer som fremkom på Caritas Norges rådsmøte i mai.

Heftet starter med en kort innføring i hva diakoni i menigheten innebærer og hvordan diakonien er knyttet til Kirkens sosiallære. I de øvrige kapitlene gis praktiske eksempler på hvordan sogneprest og menighetsmedlemmene kan utvikle diakonale aktiviteter. Selv om man ikke ønsker å etablere *Menighetens Caritas* er heftet nyttig for de som vil ha mer struktur inn i det diakonale arbeidet.

juni 2009

Kari-Mette Eidem
Generalsekretær

Bernt Ivar Gulbrandsen
Innlandskoordinator

Kap. 1 Om diakoni

Kirkens liv og virke i verden hviler på tre søyler; gudstjeneste (liturgi), forkynnelse (katekese) og tjeneste (diakoni). Disse tre utgjør et hele og er ikke alternative former for kristenliv. I Kirkens og våre liv bør det være en synlig sammenheng mellom dem.

Diakonalt arbeid i menigheten er organiserte og planlagte aktiviteter for å møte medmenneskers behov for inkludering og omsorg.

Diakoni i menigheten kan dreie seg om:

- Å være ensom, å være isolert, å være gammel, å være syk
- Å være fremmed, å være arbeidsinnvandrer eller flyktning, å være offer for menneskehandel
- Å være arbeidsløs, å være fattig, å være utsatt for vold i familien
- Å skape gode møteplasser for hygge og sosialt samvær, inkludering og samhandling

Diakonalt arbeid tilhører menigheten som fellesskap og utføres innenfor dens geografiske område.

I Norge omfatter diakonalt arbeid ofte først og fremst menighetens trosfeller. Men menighetens diakoni bør rette seg mot mennesker uavhengig av katolsk tilhørighet når den har kapasitet til det. Kirkens misjon er å forkynne og bygge opp Guds rike. Men Riket er ikke begrenset til Kirken. Alt fra å bistå nye landsmenn i å praktisere norsk, til besøkstjeneste, til det å fremme "rettferdig handel" hvor utviklingslandene får solgt sine varer til rett pris er diakonalt arbeid.

Biskopen, prestene, diakonene og ordensmedlemmer er gjennom sine kall diakonale medarbeidere. Men hele Guds folk er kallet til diakonal tjeneste. I alle menigheter bør det derfor være en atmosfære som inspirerer folk til å gjøre diakonal tjeneste og en struktur som tilrettelegger for det.

Det diakonale arbeidet i menigheten må foregå i nært samarbeid med menighetens prest(er) og/eller ordenssøstre(brødre). I en del menigheter organiseres mye av det

diakonale arbeidet i "Menighetens Caritas", som eies fullt og helt av menigheten. I andre har de diakonale strukturene andre navn.

Kap. 2 Om sosiallæren

Sosiallæren retter seg til katolikker og alle mennesker av god vilje, alle har vi et sosialt ansvar å oppfylle. Ansvarer består i handling; å fremme rettferdighet og nestekjærlighet. Sosiallæren belyser moralske sannheter og prinsipper som skal inspirere til handling i overensstemmelse med den enkelte kristnes kall.

Som troende bør vi være aktive og å gi en kristen ånd til samfunnet vi lever i. Vi har alle en rolle å spille i oppfyllelsen av Kirkens oppdrag og å bekjentgjøre og bære vitnesbyrd om evangeliet. Og vi er kallet til å bære vitnesbyrd om sosiallæren og la denne bli til inspirasjon i måten vi involverer oss i verden.

Fra Matteus kap. 25 lærer vi:

'For jeg var sulten, og dere ga meg mat; jeg var tørst, og dere ga meg drikke; jeg var fremmed, og dere tok imot meg; jeg var naken, og dere kledde meg; jeg var syk, og dere så til meg; jeg var i fengsel, og dere besøkte meg.' Da skal de rettferdige svare: 'Herre, når så vi deg sulten og ga deg mat, eller tørst og ga deg drikke? Når så vi deg fremmed og tok imot deg, eller naken og kledde deg? Når så vi deg syk eller i fengsel og kom til deg?' Og kongen skal svare dem: 'Sannelig, jeg sier dere: Det dere gjorde mot én av disse mine minste søsken, har dere gjort mot meg.'

Vårt sosiale ansvar uttrykkes også i *Gaudium et Spes*, Andre Vatikankonsil:

"Det er nettopp vår tro som forplikter oss til å oppfylle våre dennesidige forpliktelser. De som tror at religion består av fromhetsøvelser og tilbedelse alene, og i oppfyllelsen av visse moralske forpliktelser, og som mener at de kan delta i jordiske affærer som om disse var helt adskilt fra det religiøse liv, tar også feil. Splittelsen mellom den tro mange bekjenner seg til, og deres daglige liv er en av de viktigste feil i vår tid. Kristne som neglisjerer sine jordiske plikter neglisjerer sine plikter overfor sin neste og Gud, og setter sin evige frelse på spill."

Profeten Jesajas viser hva diakoni er (kap 58;):

”Nei, slik er fasten som jeg vil ha: at du løslater dem som med urett er lenket, sprenger båndene i åket og setter de undertrykte fri, ja, bryter hvert åk i stykker, at du deler ditt brød med dem som sulter, og lar hjemløse stakkarer komme i hus, at du sørger for klær når du ser en naken, og ikke svikter dine egne. Da skal ditt lys bryte fram som når dagen gryr, dine sår skal snart leges og gro. Din rettferd skal gå foran deg og Herrens herlighet følge etter deg”

For å kunne handle ut fra rettferdighet og nestekjærlighet etter sosiallærens ånd må vi:

- *Se (oppfatte) situasjonen*
- *Bedømme situasjonen i lys av sosiallæren (evangeliet)*
- *Bestemme oss for å handle for å endre situasjonen – etter beste evne*

Styrende prinsipper i sosiallæren

Kirken ser i alle personer, i menn og kvinner, det levende bilde av Gud selv. Dette bilde kommer til uttrykk i Kristi mysterium, det perfekte bilde av Gud som åpenbarer seg for mennesket, og åpenbarer mennesket for seg selv. ”Gud skapte mennesket i sitt eget bilde, i Guds bilde skapte han det, til mann og kvinne skapte han dem”, Gen 1,27. Dette gir *mennesket dets ukrenkelige verdighet*, det er dette sosiallæren med stor kraft ønsker å forsvare. Sosiallærens prinsipper anvendes på samfunnet fra de nære og umiddelbare mellommenneskelige relasjoner til de store som er fremforhandlet gjennom politiske prosesser, lovverk og menneskerettighetskonvensjoner.

Menneskets ukrenkelig verdighet

Fra prinsippet om *menneskets ukrenkelige verdighet* utvikles hele sosiallæren.

Menneskets verdighet og respekten for menneskelivet finnes også formulert i budet om at *du skal elske din neste som deg selv*. Sosiallæren forsvarer menneskets

verdighet i de mange situasjoner hvor denne verdigheten angripes. Sosiallæren omfatter derfor alle samfunnsområder; de sosiale, økonomiske, sivile, politiske og kulturelle.

Det felles gode

Sosiallærens prinsipp om *det felles gode* springer ut fra prinsippet om menneskets verdighet og Kirkens syn på enhet og likhet mellom alle folk. *Det felles gode* betyr i sosiallæren alle sosiale forhold som gir folk, enten som grupper eller enkeltindivider, muligheter til fullt ut å leve et menneskeverdige liv, det vil si en full utvikling av mennesket og respekt for alle grunnleggende universelle menneskerettigheter. Det innebærer blant annet; at man forplikter seg til fred; at staten er organisert på en demokratisk måte; at det finnes et sunt og fungerende juridisk system; at aktiv politikk ivaretar miljøet; at det er sosial-, helse- og transporttjenester som omfatter alle; at alle har tilgang til utdanning, arbeid, bolig; at det er ytrings- og trosfrihet og at kulturelle rettigheter og minoritetsgruppers rettigheter ivaretas. Det å forplikte seg til at alle mennesker skal være inkludert og nyte godt av det felles gode slik at de kan leve et menneskeverdige liv innebærer at du som enkeltperson og at vi som Kirke aktivt arbeider for dette. Sosiallæren gir *forrang for de fattige*, til de som er ekskludert fra å ta del i jordens rike gjestebud som er ment for alle. Det betyr at i våre prioriteringer skal disse komme først.

Solidaritet

Solidaritet betyr i sosiallæren å være forpliktet til å handle for vår nestes gode. Som Kristus sa til disiplene; *Dere vet at folkenes fyrster er herrer over dem, og de mektige menn hersker over dem med makt. Slik er det ikke blant dere. Den som vil være stor blant dere, skal være de andres tjener, og den som vil være den fremste blant dere, skal være de andres trell. Slik er heller ikke Menneskesønnen kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv som løsepenge for mange. (Matteus 20)*

Solidaritetsprinsippet forutsetter at vi utvikler en klar bevissthet om at vi er *skyldnere* til det samfunnet vi er blitt en del av. Vi er skyldnere på grunn av det som gjør menneskelig eksistens levelig og på grunn av kulturarv, vitenskap, materielle og immaterielle goder og alt som menneskene har skapt og som er unnværlig.

Solidaritet er en ekte moralsk dyd og ikke en vag følelse av medlidenhet eller bekymring over at så mange mennesker lider. Tvert imot, det er en vedvarende beslutning om å forplikte seg til *det felles gode*. Det betyr til *det gode* for alle og for

hvert enkeltmenneske, fordi vi alle i virkeligheten er ansvarlige for alle. Solidaritet som sosial dyd hører sammen med rettferdighet og er av samme rang. Solidaritet er nært knyttet til fred i verden.

Forbindelsen mellom solidaritet og kjærlighet belyses gjennom Kristus – den søker å gå utover seg selv og kle seg kristne dimensjoner som takknemmelighet, tilgivelse og forsoning. Ens nabo er ikke bare et menneske med sine rettigheter og grunnleggende likhet med andre, men er det levende bilde av Gud, som er kjøpt fri ved Kristi blod.

Pave Johannes Paulus II har skrevet mye om solidaritet. Han uttrykker at solidaritet hjelper oss til å se den andre - enten en person, et folk eller en nasjon – som noe mer enn et redskap hvor arbeidskraft kan hentes og kastes når det ikke lenger er bruk for den. Vi må se de andre som medmennesker som er invitert med oss til livets bankett hvor alle er like og invitert av Gud. Solidaritet er veien til fred og utvikling.

Subsidiaritet

Prinsippet om *subsidiaritet* innebærer at avgjørelser skal tas der livet leves og av de som er involvert på lavest mulig nivå. Det får konsekvenser på alle livets områder, for familien, for grupper, foreninger, hele samfunnslivet. Dette prinsippet innebærer at individene får anledning til å utfolde sin kreativitet og finne løsninger på de utfordringer de står overfor. De høyere nivåer i samfunnet har som oppgave å støtte og utvikle de lavere nivåene i deres evne til å fungere. Prinsippet om subsidiaritet fremmer menneskets verdighet ved at det ikke blir fratatt ansvar og oppgaver som er en forutsetning for menneskelig utvikling og et menneskeverdig liv. Grunntanken er at det vil være alvorlig feil å ta fra individet det som det selv kan utføre, og på samme måte en alvorlig feil å overføre til et høyere nivå det som kan gjøres av et lavere nivå. Dette berører i høyeste grad menneskets verdighet.

Hefte om sosiallæren

På Caritas Norges hjemmeside www.caritas.no finner du heftet *Den katolske kirkes sosiallære*, vi anbefaler deg å sette deg inn i sosiallæren.

Kap. 3 Caritas i menigheten – Menighetens Caritas

Caritas betyr barmhjertighet. Det finnes Caritas organisasjoner i mer enn 160 land. Særlig viktig er Menighetens Caritas, det er her diakonale aktiviteter utføres. Menighetene samarbeider med Caritas i bispedømmene og disse samarbeider igjen med Caritas på nasjonalt plan. Caritas er rett og slett diakonalt arbeid satt i system.

Hvorfor Menighetens Caritas?

I Menighetens Caritas foregår planlegging og gjennomføring av diakonale aktiviteter, rekruttering og oppfølging av frivillige, og det samarbeides med andre organisasjoner og lokale myndigheter.

Organiserte diakonale aktiviteter i menigheten fører til:

- *At enkeltmenneskers behov og menneskeverd blir ivaretatt*
- *At menighetsmedlemmer kan gi av sin fritid til andres beste*
- *At menigheten blir mer levende*
- *At Kirken fremstår som mer troverdige gjennom vitnesbyrd om nestekjærlighet*

Hvordan etablere Menighetens Caritas?

Forholdet til sogneprest og menighetsråd

Sogneprest og menighetsråd er menighetens øverste organ og er ansvarlig for det liturgiske, kateketiske og diakonale arbeidet i menigheten. Det betyr at sognepresten/menighetsrådet skal godkjenne mandatet og årsplanen til Menighetens Caritas (Caritas-gruppen). Menighetens Caritas eies og styres av menigheten som et fellesskap.

Hva er behovene

Enten det eksisterer organiserte diakonale aktiviteter i menigheten eller ikke er det fra tid til annen nyttig å gjøre en vurdering av hva som er menighetens behov. Det diakonale engasjementet må samsvare med behovet. Følgende personer bør være med i denne vurderingen; sognepresten, representanter fra menighetsrådet, ungdomslaget, nasjonale grupper, ordenssøstere, samt alle diakoniinteresserte i menigheten. Et "seminar" en ettermiddag eller en lørdag kan være en god måte å organisere dette på. Initiativ til en slik behovsvurdering kan komme fra alle som opplever at diakoniarbeidet kan videreutvikles.

Diakoniplan

Behovsanalysen bør lede til en diakoniplan (sosialpastoral plan) for menigheten. Her må det prioriteres mellom ulike behov. Planen behøver ikke være veldig omfattende, men det er viktig at man vet:

- hva man skal gjøre
- hvorfor man skal gjøre det
- hvordan det skal gjøres
- hvem som skal gjøre det
- når det skal gjøres
- hvordan det skal finansieres

Mandat

En følge av diakoniplanen er at Menighetens Caritas, og eventuelt andre diakonigrupper, får sitt mandat. Dette er en skriftlig oppdrags- og ansvarsbeskrivelse som samsvarer med diakoniplanen. Mandatet gis av sogneprest/menighetsråd.

De viktigste punktene mandatet bør orientere om er:

1. *Hvordan Menighetens Caritas skal organiseres;*
Det bør være en leder eller koordinator, og gjerne en sekretær og en økonomiansvarlig. Man bør ha "kontorplass", i alle fall et lite hjørne hvor man kan samle nødvendig papirer og utstyr.
2. *Valg av diakonale aktiviteter;*
Disse følger av diakoniplanen/prioriteringene som er gjort i menigheten.
3. *Utarbeide årsplan;*
Forslag til årsplan forelegges sogneprest/menighetsråd til drøftelse og godkjenning. Ansvar for å gi regelmessig informasjon om aktiviteter til sogneprest/menighetsråd, og å lage en årsrapport.
4. *Økonomi og regnskap;*
Menighetens Caritas (Caritas-gruppens) økonomi er en del av menighetens økonomi. Egen reskonto viser økonomiske transaksjoner. Alle inn/utbetalinger må ha bilag/kvitteringer. To personer bør håndtere kontanter sammen..
5. *Sognepresten;*
Som menighetens øverste ansvarlig holdes han jevnlig orientert, deltar på diakonimøter når han har anledning.

Koordinators oppgaver er:

- *Å være kontaktperson til sogneprest og menighetsråd*
- *Å innkalle til møter og lede disse*
- *Å koordinere, tilrettelegge og følge opp de frivilliges arbeid, i dialog med sognepresten.*
- *Å rekruttere nye frivillige, i samarbeid med sognepresten.*
- *Å ha ansvar for at det gis nødvendig opplæring til de frivillige*
- *Å arrangere jevnlig "sosiale oppfølgingsmøter" for de frivillige, som oppleves både som hyggelige og som faglig berikende*
- *Å påse at kontanter håndteres på korrekt måte (to personer involveres, mottar kvittering etc)*

Kjærlighet blir konket når vi arbeider for rettferdighet. Det er ikke et spørsmål å gi av vårt overskudd. For å kunne hjelpe hele folk som i dag er satt utenfor den økonomiske og menneskelige utvikling innebærer dette viktige endringer i vår livsstil, våre produksjons- og forbruksmønstre og i de etablerte maktstrukturer som styrer samfunnet (Johannes Paul, Centesimus Annus, 1991)

Kap. 4 Diakonale aktiviteter – ideer

Nedenfor beskrives diakonale aktiviteter for de som er fremmede i menigheten og i Norge, de som er ensomme, syke eller gamle, og de som søker bedre kontakt med trosfeller i menigheten. Men først en flyktnings vitnesbyrd:

En beretning om møtet med Norge:

Han er tamilsk flyktning og har bodd seks måneder i Harstad. På Caritas helgesamling for diakoni forteller han om det å være fremmed i Norge. Det er ikke lett, og spesielt ikke når du kommer fra et land med veldig forskjellig kultur og språk. På sitt nye bosted kjenner han ingen, men han er heldig. Som katolikk søkte han til menigheten i Harstad, denne er liten og oversiktlig og han ble godt mottatt. Ganske raskt etableres vennskap og han mottar hjelp i alt det nye. Å bli inkludert på denne måten i menighetens levende fellesskap er uvurderlig. Selv om han omfattes av et offentlig system for flyktninger så er det gjennom menigheten han opplever fullt ut å bli inkludert. Han sier videre; å bli sett, å motta et vennlig smil, å bli hilst på, å ikke bli ignorert er utrolig viktig for en som er fremmed. Vi trenger praktiske råd om hvordan lokalsamfunnet fungerer og hva slags service offentlige instanser gir, og råd om så praktiske ting som å kle seg riktig i vinterkulden. Og kulturforskjellene er store, det gjør oss forvirret. Først når vi vet hvorfor nordmenn sjelden smiler skjønner vi at det ikke er vi som har fornærmet vedkommende! Og norskopplæring som vi får på skolen forutsetter at vi har nordmenn og utlendinger som kan språket godt å samtale med, hvis ikke er det nærmest forgjeves.

Kirkekaffen

Kirkekaffen er en sentral møteplass i Kirken, her treffer vi kjente og blir bedre kjent med nye trosfeller. En hyggelig og imøtekommende kirkekaffe krever organisering og frivillige som gir av sin tid. I tillegg til "kaffe og kaker" er det verdifullt at noen har ansvar for å fange opp behov for kontakt som enkelte måtte ha. Kirkekaffen blir ikke hyggelig av seg selv., det kreves innsats for å gjøre den åpen, innbydende og inkluderende. Kirkekaffen er et viktig sted for å gjøre nye bekjentskap.

Åpent hus

Dette er en møteplass for samtale, foredrag og aktiviteter som dekker menighetsmedlemmenes behov. Aktiviteter i Åpent Hus kan være norskundervisning i form av samtale/avislesergruppe, informasjonskvelder for nyankomne trosfeller og et fast sted å henvende seg med spørsmål, se nedenfor.

Norskundervisning

Norskundervisning som "klasseromsundervisning" hjelper nye trosfeller med å få innpass i det norske samfunnet. En person med pedagogisk bakgrunn kan organisere dette sammen med medhjelpere uten slik bakgrunn. Det finnes flere gode lære/oppgavebøker for voksne fremmedspråklige¹.

En gruppe som har spesielt store behov for norskopplæring er familiegjenforente kvinner. Disse har ofte hovedansvar for barna, er ofte hjemmeværende og har ansvar for kontakt med skole, helsevesen etc. Caritas Norge kan veilede om hvordan norskundervisning kan organiseres. Mange menigheter har mye erfaring på dette området (blant annet St. Olav og St. Hallvard i Oslo, St. Magnus på Lillestrøm, St Birgitta i Fredrikstad).

Avislesergruppe: Å kunne praktisere norsk ved å snakke med folk som behersker språket godt er viktig for alle som er fremmede i Norge. Dette kan menigheten tilrettelegge for gjennom for eksempel å starte en "avislesergruppe". Her leser man avis sammen og samtaler om innholdet, eller går igjennom messetekstene, eller leser en bok sammen, eller man kan ha et tema å diskutere. Du vil oppleve et morsomt fellesskap og gjensidig læring mellom ulike kulturer.

¹ Ny i Norge
På vei

Informasjonskvelder

Disse er for nyankomne trosfeller og har ulike temaer om det norske samfunnet og kultur. De tar for seg hvordan skolesystem, helsevesen, arbeidsmarked etc fungerer. Inviter foredragsholdere fra ulike instanser som Utdanningsetaten i kommunen, NAV, Arbeidstilsynet, Skatteetaten, Leieboerforening, Boligsamvirket etc. Det kan være nødvendig å ha en tolk.

Et sted å henvende seg

Et sted i menigheten som er betjent til faste tidspunkter hvor nye trosfeller kan søke informasjon om hvordan finne fram i lokalsamfunnet, å få forklart hva brev og brosjyrer fra det offentlige betyr, å få informasjon og råd vedrørende de mange spørsmål en som er fremmed vil ha, å kunne bli orientert om at det finnes krisesenter for kvinner i nærområdet. Informasjonsmateriell som kan være nyttig får du ved å henvende deg til adresselistene/websidene bakerst i dette heftet.

Å bli gjenkjent som menneske, med en ukrenkelige verdighet - det er dette den fremmede, den syke og den ensomme har behov for

Foreldreforum

Mange foreldre ønsker å diskutere oppdragelsesspørsmål. Foreldre fra andre land ønsker i tillegg å få informasjon om skikk og bruk i Norge og informasjon om norsk skolesystem, helsevesen, barnehagesystem m.m. En del av disse behovene kan dekkes i et foreldreforum eller en foreldregruppe.

Kirkeskyss

Både eldre, syke og kan nyankomne trosfeller kan bo slik til at de kan ha stor glede av kirkeskyss. Transportbehovet i menigheten kan kartlegges sammen med menighetsråd og sogneprest. Dersom flere i menigheten ønsker å hente trosfeller som vil delta i søndagsmessen er det praktisk med en kjøreliste.

Fadder – samfunnsguide - kontaktfamilie

Dette innebærer at frivillige i menigheten som kjenner det norske samfunnet godt over en bestemt periode (et halvt år eller ett år) påtar seg oppgaven å være "samfunnsguide" for en person eller familie som er ny i Norge. Det er av stor verdi for de som er fremmede å ha en bestemt person å henvende seg til med praktiske spørsmål, for å bli kjent med hvordan man finner fram, og for å kunne praktisere norsk. Fadderen og den det gjelder avtaler selv hvor ofte de skal ha kontakt. Noen timer annenhver uke er ganske vanlig. Caritas Norge holder kurs om hvordan starte opp med fadderordninger – samfunnsguides – kontaktfamilier.

Fra Aftenposten har vi sakset følgende fra en reportasje om ensomhet:

"Anne er blant de rundt 1,1 millioner nordmenn som plages av ensomhet, ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB). 280 000 personer plages ofte, mens resten kjenner på den vonde følelsen bare av og til. Rundt 70 000 er isolerte; de fleste går inn – og så ut av ensomheten igjen".

Besøktjeneste

Begynn med å kartlegge behovet sammen med sognepresten. Det er hensiktsmessig å være flere om å få i gang en gruppe og for eksempel starte virksomheten med en informasjonskveld hvor man kan invitere noen utenfra, eller fra egen menighet. Caritas Norge kommer gjerne. Ønsker mange i menigheten besøk, kan det kunngjøres på forhånd i menighetsbladet at en besøktjeneste er opprettet. Man skal imidlertid være forberedt på at få syke og eldre vil uttrykke ønske om besøk, fordi de kan oppleve det som flaut å innrømme at de vil ha besøk. I noen menigheter har man derfor valgt å ikke annonsere besøktjenesten i menighetsbladet, men ta kontakt med den enkelte som muligens kunne ønske besøk.

Det er fint hvis man kan få mange til å delta i besøktjenesten, slik at man i størst mulig grad unngår at man sender helt ukjente besøkende til folk. Fordi menigheten er flerkulturell, er det veldig gunstig at mennesker fra forskjellige kulturer deltar. Det finnes mange eldre som trenger besøk, men som ikke kan norsk.

En annen utmerket måte å gjøre dette på er å formidle kontakt mellom eldre, slik at de selv kan opprette en mer permanent gruppe. Kanskje kan besøkstjenesten utvides til å være et tilbud også til mennesker i nærmiljøet som trenger det, men som ikke er katolikker. Denne innsatsen kan også omfatte besøk til for eksempel asylmottak. Dette er også et område hvor et økumenisk samarbeid kan være fruktbart.

Seniorgruppe – treff

Noen menigheter har seniortreff en formiddag i uken. Andre arrangerer jevnlig utflukter. Seniorene organiserer og arrangerer i stor grad slike arrangementer selv.

Kvinnenettverk

Det finnes stadig flere enslige forsørgere, som oftest er det kvinner. Menigheten kan organisere tilbud hvor enslige forsørgere sammen med småbarn treffes, dette kan kombineres med ulike tema og messe dersom dette er hensiktsmessig.

Fester, utflukter, pilegrimsvandring

Fester, utflukter, pilegrimsvandring skaper samhold innad i menigheten. Under planleggingen bør man sørge for at de ulike nasjonale gruppene blir informert og motivert til å delta, slike arrangement er viktige for å bli bedre kjent med hverandre.

Internasjonal kulturdag

Her har du som medlem av et katolsk fellesskap en morsom utfordring! Lag fest i gata og i byen, mulighetene er mange, bruk fantasi og humor. Her selges mat fra forskjellige land, her formildes kunnskap om ditt hjemland gjennom sang, musikk og dans. Dette er et arrangement som kan binde menigheten sammen og gjøre kirken din bedre kjent i lokalmiljøet. En menighet som har lang erfaring med kulturdager er St. Ansgar menighet i Kristiansand, søk råd her!

Barne- og ungdomsarbeid

Alle menigheter ønsker å ha et aktivt barne- og ungdomsarbeid. Barna er Kirkens framtid. Dessverre lykkes dette arbeidet ikke alltid. Tips får du hos NUK, hos katekesen og ved å snakke med barn og ungdom. .

Leksehjelp

Mange barn har behov for voksenhjelp til hjemmelekser, og ikke alle hjem makter å gi slik hjelp. I menigheten kan det organiseres slik hjelp, for eksempel en ettermiddag i uken. Røde Kors driver omfattende leksehjelp, ta kontakt for å få ideer og undersøk samarbeidsmuligheter.

Fattige og hjemløse

Også i Norge har vi fattige og hjemløse. Det finnes ulike måter å hjelpe disse på; å arrangere aktiviteter; samle inn penger til matutdeling osv. Blir slike aktiviteter for store for menigheten kan Kirkens Bymisjon og Frelsesarmeen kan være aktuelle samarbeidspartnere.

Asylmottak

Noen menigheter har asylmottak i nærheten. I disse vil det blant annet være katolikker som vil kunne ha stor glede av besøk av trosfeller. Ved å henvende seg til asylmottaket vil Menighetens Caritas bli kjent med hvilken rolle frivillige kan ha.

Hjelpeverge for asylsøkerbarn

Det trengs flere hjelpeverger for asylsøkerbarn som bor i norske asylmottak. Kontakt Norsk Folkehjelp, Redd Barna eller UDI for mer informasjon.

Natteravn

Natteravnene er et positivt innslag i mange norske byer som skaper trygghet og kontakt med ungdom i bybildet nattestid, se www.natteravn.no

Om å være nattravn;

*Vi har gått mens solen sendte sine stråler
vi har gått mens regnet høljert ned.
vi har travet rundt i sneen,
og de gule jakkene var alltid med.
Vi har ledd – og grått modige tårer,
vi har trøstet – vist nestekjærlighet og
empati.
Når vi hjalp – så vel vi visste
at det fort en annen ende kunne bli.*

Kursvirksomhet

Det er mange temaer som kan behandles innenfor diakonien; norskkurs, kurs i tverrkulturell forståelse, fadderkurs med mer.

Kontakt Caritas Norge for mer informasjon

Menigheter som ønsker mer informasjon og råd om diakonale aktiviteter oppfordres til å ta kontakt med innlandskoordinator i Caritas Norge. Vi står med glede til menighetens disposisjon.

Fra Matteus, kap. 5

Jesus tok til orde og lærte dem:

Salige er de som er fattige i sin ånd, for himmelriket er deres.

Salige er de som sørger, for de skal trøstes.

Salige er de ydmyke, for de skal arve jorden.

Salige er de som hungrer og tørster etter rettferdigheten, for de skal mettes.

Salige er de barmhjertige, for de skal få barmhjertighet.

Salige er de rene av hjertet, for de skal se Gud.

Salige er de som skaper fred, for de skal kalles Guds barn.

Salige er de som blir forfulgt for rettferdighets skyld, for himmelriket er deres.

Ja, salige er dere når de for min skyld håner og forfølger dere, lyver og snakker ondt om dere på alle vis. Gled og fryd dere, for stor er den lønn dere har i himmelen. Slik forfulgte de også profetene før dere.

Kap. 5 Om å være frivillig

Når menigheten har en diakonal plan og Menighetens Caritas har et avklart mandat er utgangspunktet bra for å rekruttere flere frivillige. Menigheten vet da hvilke aktiviteter det trengs (flere) frivillige til. Aktiv rekruttering av frivillige kan gjøres på mange måter, her følger ideer hentet fra menighetene, Fransiskushjelpen og Røde Kors..

Rekrutteringen av frivillige – metoder:

- 1. Informer om hvilke konkrete aktiviteter det trengs frivillige til – beskriv aktiviteten(e). Arbeidet må være avgrenset slik at det også fremgår hva en ikke skal gjøre;*
- 2. Frivillighetsarbeidet bør være tidsbegrenset, gjerne for halvt eller ett år;*
- 3. Opplys etter messen om behovet for frivillige til konkrete aktiviteter;*
- 4. Bruk Søndagsbladet og Menighetsbladet;*
- 5. Send brev til menighetsmedlemmene;*
- 6. Bruke hjemmesiden til menigheten;*
- 7. Snakk med ledere for nasjonale grupper;*
- 8. Ta direkte kontakt med den enkelte;*
- 9. Arrangere informasjonsmøte i menigheten om aktiviteter og behov;*
- 10. Bruke fellesarrangementene til rekruttering, som Kirkekaffe, Åpent Hus etc.*

God håndtering av frivillige – en forutsetning for å beholde dem.

Mange av de frivillige i diakoniarbeidet tilhører gruppen "kvinner i pensjonistalder". Det er veldig positivt at disse er så aktivt engasjert på det sosiale området. Men det er nødvendig at også andre grupper i menigheten engasjerer seg.

En forutsetning for å beholde frivillige og for å rekruttere bredt er at de gis god oppfølging og at sognepresten verdsetter deres innsats og uttrykker dette. Det er

videre viktig at det tilrettelegges for de frivilliges arbeid av noen som har nettopp dette som ansvar. Sognepresten bør derfor utnevne en som har ansvar for å koordinere frivillighetsarbeidet (en koordinator). Og like viktig - det må skapes et sosialt miljø hvor de frivillige trives. Koordinator og sogneprest har her et felles ansvar.

Trivsel

De frivillige vil trives med sine oppgaver dersom:

- 1. Den frivillige og oppgaven "passer sammen"*
- 2. Det er avtalt hvor ofte den frivillige skal arbeide.*
- 3. Det er avtalt tilstrekkelig fleksibilitet for fravær ved bortreise etc.*
- 4. Opplæring og veiledning gis av koordinator eller den som er ansvarlig for aktiviteten.*
- 5. Den frivillige opplever å bli beriket ved sin innsats og høster takk.*
- 6. Arbeidet er godt organisert og tilrettelagt..*
- 7. Det er satt opp en avtale som forteller hva man er blitt enige om. Det kan være et skjema som fylles ut hvor man også gjøres kjent med sin taushetsplikt.*
- 8. Det holdes "kurs" om ulike kulturer i menigheten, for ved det å tilrettelegge for bedre kommunikasjon.*
- 9. Det skapes trivsel og vennskap ved jevnlig fellesmøter/sosiale sammenkomster med de frivillige.*

Frivillighetsskjema

De frivillige bør sammen med koordinatør fylle ut et *frivillighetsskjema*;

- *Menighetens navn:*
- *Den frivilliges navn:*
- *Adresse, telefon, e-post adresse:*
- *Beskrivelse av aktivitet/oppgave:*
- *Frivillighetsoppgaven utføres i perioden:*
- *Oppgaven utføres (hvor ofte og når):*
- *Kjent fravær/bortreise i perioden:*
- *Ansvarlig for opplæring og veiledning er:*
- *Kontaktperson er:*
- *Taushetsplikt: Jeg, forplikter meg å overholde min taushetsplikt om forhold av personlig art som jeg blir kjent med gjennom mitt frivillighetsarbeide.*
- *Dato og underskrift:*

Kap. 6 Caritas Norges rolle

Inspirere

Caritas Norge besøker jevnlig menigheter som ønsker besøk og møter da sogneprest, menighetsråd og frivillige som er engasjert i diakonalt arbeid. Vi blir da kjent med menighetens realiteter, dens muligheter og utfordringer. Med dette som utgangspunkt ønsker vi å inspirere slik at de diakonale aktivitetene kan utvikles videre. Vi henter inspirasjon fra frivillighetsarbeid i ulike menigheter i Norge og andre land, og ikke minst fra menigheter i fattige land. Vi ønsker å fremme en frivillighetsånd og tilrettelegging av organiserte diakonale aktiviteter i tråd med Kirkens sosiallære. Vi vet av erfaring at menigheter som har organiserte diakonale aktiviteter berikes på mange plan.

Råd og veiledning

Menighetene kan ha behov for å diskutere sider ved sitt diakonale engasjement med noen utenfra med erfaring. Caritas Norge har slik erfaring og kunnskap og kommer gjerne på besøk, eller svarer på henvendelser på telefon. Søk også råd hos andre menigheter som har erfaring på det området man trenger hjelp.

Samlinger og kursing

Vi arrangerer en helgesamling hver høst for representanter fra menigheter som er engasjert i diakonalt arbeid. Dette er en fin møteplass for erfaringsutveksling mellom menighetene. Her tar vi opp ulike temaer, gjerne med eksterne foredragholdere, slik at deltakerne får mer kunnskap om ulike sider ved diakoniarbeidet. Temaer som har vært tatt opp er rekruttering av frivillige, organisering av diakoniarbeid, flerkulturelle menigheter, å være fremmed og vold mot kvinner. Slike samlinger er subsidiert av Caritas slik at alle menigheter som er interessert kan delta. Også på Caritas Norges årlige rådsmøter tar vi opp temaer innenfor menighetsdiakoni. I tillegg arrangerer vi samlinger på distriktsnivå hvor fem til syv menigheter deltar. Her legges vekt på å ha tid til erfaringsutvekslinger kombinert med fordyping i et aktuelt tema.

Samarbeid og nettverk

En viktig oppgave for Caritas Norge er å fremme kontakt og samarbeid menighetene imellom, det er mange likhetspunkter i deres diakonale situasjon. Det finnes også mange andre organisasjoner som har samme målgrupper for sitt sosiale arbeid, derfor

ønsker vi å fremme kontakt med slike. Menigheten bør også vurdere å søke kunnskap og dialog med andre religiøse grupper, blant annet muslimer, hinduer og buddhister. Slik dialog kan føre til samhandling og felles prosjekter i lokalmiljøet eller nasjonalt.

Inspirere til solidaritet med verdens fattige

For Caritas Norge er det viktig at menighetene har et solidaritetsengasjement for verdens fattige. Det er mange ulike måter å være engasjert på, se kapittel 7.

Diakonal verktøykasse

Ideer om diakonale aktiviteter har vi samlet i dette heftet, de finnes også på vår hjemmeside www.caritas.no Det er en viktig oppgave å holde denne ”diakonale verktøykassen” oppdatert og tilgjengelig for flest mulig. Vi ønsker tilbakemeldinger slik at den jevnlig kan bli forbedret.

Utdrag fra Caritas Norges vedtekter

Caritas Norge er Den katolske kirke i Norges organisasjon for velferdsarbeid blant innvandrere og de svakest stilte i landet samt bistandsarbeid i fattige land. Organisasjonen skal gjøre sitt beste for å løse følgende oppgaver:

- *Bidra til at katolske menigheter og enkeltpersoner engasjerer seg i arbeidet for å bedre de svakest stilles livssituasjon.*
- *Hjelpe innvandrere til rette i katolske menigheter og det norske samfunn, samt arbeide for å dekke andre spesielle behov hos innvandrere og asylsøkere.*
- *Gjennom informasjon vekke interesse for situasjonen i verdens fattige land, og støtte bistandsarbeid i disse landene.*
- *Gjennom utviklings- og nødhjelpsprosjekter støtte nasjonale lokale organisasjoners arbeid for å bedre de fattiges levekår og flyktningers situasjon.*
- *Arbeide for å finansiere de ovennevnte oppgaver i samarbeid med de katolske menigheter, Norsk Katolsk Bisperåd og norske myndigheter.*
- *Caritas Norge er i sitt sosiale virke ikke begrenset av konfesjonelle hensyn. Stiftelsen skal på beste måte søke å samarbeide med andre organisasjoner på det sosiale felt.*

Kap. 7 Menigheten i solidaritet med verdens fattige

Klimakrise, matvarekrise og finanskriser forårsaker økt fattigdom i verdens fattige land. Over en milliard mennesker mangler tilstrekkelig mat, rent drikkevann og tilfredsstillende helse- og utdanningstilbud. Caritas Norge samarbeider i et stort nettverk av Caritas-organisasjoner om å bistå disse i en utvikling som gjenspeiler deres ukrenkelige verdighet - en kjærlighetens sivilisasjonen der rettferdighet, fred, sannhet, frihet og solidaritet råder. Kirken lokalt gjennomfører prosjektene.

Støtte Caritas Norges bistandsarbeid

Menighetens Caritas oppfordres til å støtte Caritas Norges bistandsarbeid. Caritas Norge samarbeider med Kirken lokalt om utviklings- og nødhjelpsprosjekter i en rekke land, her kan menigheten blant annet bli "*landfadder*" til ulike program.

Langsiktig utviklingsarbeid foregår i Uganda, Zambia og Honduras.

Langsiktig freds- og forsoningsarbeid foregår blant annet i Colombia, på Filippinene og på Sri Lanka. Langsiktige nødhjelpsengasjement foregår på Sri Lanka, i Kongo, i Brasil og Bangladesh.

Vennskapsmenighet

Dette kan være en naturlig utvikling dersom menigheten blir så interessert i "sitt" program i et bestemt land; å opprette et vennskap med en menighet i prosjektlandet. Da vil Caritas Norge undersøke muligheter for dette og formidle kontakt.

Fasteaksjonen

Menighetens Caritas kan engasjere seg i Caritas Norges årlige *fasteaksjon* og i andre *innsamlingsaksjoner etter krig og naturkatastrofer*. Kontakt Caritas Norge for mer informasjon om måter dette kan gjøres.

Adventsaksjonen

Det er Norges Unge Katolikker (NUK) som har ansvar for Adventsaksjonen. Lokallaget i ditt distrikt vil garantert sette pris på at Menighetens Caritas støtter opp om informasjonsarbeidet rundt innsamlingsaksjonen.

Caritas ambassadører

Medlemmene i Menighetens Caritas kan også ha en rolle som "Caritas ambassadører", det vil si å verve faste bidragsytere til Caritas Norges utenlandsarbeid.

Kirkens sosiallære

Menighetens Caritas kan ha som en naturlig oppgave å fremme kunnskap om Kirkens sosiallære. Dette kan gjøres i samarbeide med menighetskatekesen, OKBs Kommisjon for rettferdighet og fred og med Caritas Norge. Caritas Norge arbeider med å utforme informasjonsmateriell om sosiallæren. .

Forbønngudstjenester

Krig og undertrykkelse foregår i en rekke land. Kirken har tradisjon for å arrangere forbønngudstjenester for fred, rettferdighet og ivaretagelse av menneskets verdighet. Forbønngudstjenester skjer ofte i samarbeid med andre kirkesamfunn. Menighetens Caritas kan engasjere seg i forbønngudstjenester og motivere til deltakelse fra alle nasjonale grupper i menigheten. Forbønngudstjenester dreier seg om solidaritet og å arbeide for fred.

Demonstrasjoner for fred og ivaretagelse menneskets ukrenkelige verdighet

Nært knyttet til forbønngudstjenester er å delta i demonstrasjoner for fred, utvikling og ivaretagelse av menneskets ukrenkelige verdighet. Menighetens Caritas kan selv delta i slike demonstrasjoner, og den kan informere og motivere til slik deltakelse.

Handel

Solidaritet med verdens fattige dreier seg i stor grad om at å etablere rettferdige handelssystemer og fjerne utrettferdige tollbarrierer som stenger utviklingsland ute fra internasjonale markeder.. Menighetens Caritas kan øke bevisstheten om rettferdige handelssystemer mellom den fattige og den rike del av verden. Informasjon om dette finner du blant annet på www.forumfor.no Den kan også oppfordre til å bruke produkter som er Fairtrade-merket og/eller miljømerket.

Miljø og forbruk

Like viktig er det å ta forvalteransvaret for Guds skaperverk på alvor. Det betyr å skape bevisste holdninger hos oss selv og andre om hva som fremmer en bærekraftig utvikling for hele menneskeheten. Det innebærer blant annet å ha bevissthet om handlinger som er miljøvennlig og hvilke som er miljøfiendtlige og hvordan de rike landenes store ressursforbruk påvirker miljøet og klimaet. Vi er forpliktet til å ivareta jordens ressurser på en slik måte at de mange fattige i verden og kommende generasjoner alle skal kunne ta del i Guds vidunderlige skaperverk, og her kunne utvikle sitt fulle menneskeverd.

De som rammes hardest av klimaendringene er de fattige landene i sør, de opplever oftere ekstrem tørke- og flomkatastrofer. Hvem skal betale regningen for klimautslippene, de fattige eller de rike?

Caritas i menigheten kan engasjere seg i talsmannsarbeid for verdens fattige og i miljø- og klimaspørsmål. Dette er i høyeste grad solidaritetsarbeid. Alle erfaringer viser at positive endringer i verden i stor grad skjer på bakgrunn av menneskers organiserte engasjement.

Dere kan samarbeide med barn og ungdom i menigheten og katolske skoler for å fremme bevissthet om rettferdige handelssystemer, bærekraftig forbruk og jordens ressurser, og om miljø og klima. Det finnes også mange organisasjoner å samarbeide med, se siste side; *Steder å søke mer informasjon.*

Er din menighet en *grønn menighet* som støtter opp om klimagassreducerende tiltak ved å satse på forbruk basert på fornybare energikilder, energisparing og andre tiltak som reduserer CO₂ utslipp? Hvis ikke så kan Menighetens Caritas være med å endre på dette.

8 Nyttige steder å søke mer informasjon

1) Katolske nettsider

Caritas Norges nettside: www.caritas.no

Katolske kirke: www.katolsk.no (hele landet)

Norges Unge Katolikker: www.nuk.no

Oslo Katolske Bispedømme (OKB), Nasjonalsjelesorgen: fins under www.katolsk.no

- Koordinator: p. [Carlo Borromeo Le Hong Phuc](#)
- Rådgiver: [Margareta Tumidajewicz](#)
- [Filippinsk sjelesorg](#) p. [Amando Bergantino Alfaro](#)
- [Kroatisk sjelesorg](#) p. [Marinko Pervan](#)
- [Polsk sjelesorg](#): p. [Wojciech Kotowski SS.CC](#)
- [Spansk sjelesorg](#): p. [Marcelo Gabriel Jofré](#)
- [Tamilsk sjelesorg](#): p. [Clement Inpanathan Amirthanathan O.M.I.](#)
- [Vietnamesisk sjelesorg](#): p. [Francis Xavier Huynh Tan Hai](#)
- [Ungarsk sjelesorg](#): [Carlo Borromeo Le Hong Phuc](#)

Kommisjonen for Rettferdighet og Fred, OKB: [Justitia & Pax](#)

Her kan du blant annet søke opp *Compendium of the Social Doctrine of the Church*, samt kortfattede artikler om sosiallæren.

2) Utvikling, handel, miljø og klima

Caritas Norges nettside: www.caritas.no

ForUM for Utvikling og Miljø: www.forumfor.no/

CICERO, Senter for klimaforskning: www.cicero.uio.no

SLUG, Slett u-landsgjelda: www.slettgjelda.no

3) Sosiale aktiviteter

Norges Røde Kors: www.redcross.no

Kirkens Bymisjon: www.bymisjon.no

Frelsesarmeen: www.frelsesarmeen.no

Natteravn: www.natteravn.no

Hjelpeverge: www.UDI.no

4) Arbeidsinnvandrere med mer

Servicesenter for utenlandske arbeidetakere:

- Politiet, Utlendingsdirektoratet, Skatteetaten og Arbeidstilsynet har etablert et felles servicesenter for utenlandske arbeidstakere i Norge. Her får du hjelp til å komme deg i arbeid så raskt som mulig.
- Adresse: Schweigaards gate 17 Oslo (mandag – fredag 090+ - 1430)
- Telefon UDI/Politi: 22661200
- Skatteetaten og Arbeidstilsynet: 22661300
- Hjemmeside UDI: www.udi.no/templates/Page.aspx?id=8920

International Organization for Migration (IOM); selvhjelpsprosjekt fro polske arbeidsinnvandrere:
Hjemmeside: www.iom.no

Utlendingsdirektoratet (UDI): Informasjon om arbeid, studier, familiegjenføring, statsborgerskap, visum, asyl og mottak

- Generelle henvendelser: 23 35 15 00
- Opplysningstjenesten vedr. spørsmål fra søkere og andre om regelverk og saksbehandling:
23 35 16 00 / ots@udi.no
- Hjemmeside: www.udi.no